

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5.07.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpoznaniu wniosku z 22.05.2023 r., na podstawie art. 4 i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2022 r, poz. 1340) odmówił P. H. prawa do emerytury pomostowej, ponieważ wnioskodawca, nie po dniu 31.12.2008 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych ani nie udowodnił na dzień 1 stycznia 1999r. takiego okresu pracy w szczególnych warunkach..

Ponadto Zakład odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej, powołując się na przepis art. 4 w zw. z art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych, ponieważ wnioskodawca, nie udowodnił na dzień 1 stycznia 2009 r. okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy pomostowej, wynoszącego co najmniej 15 lat, tj. pracy wymienionej w załączniku nr 1 lub 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w myśl art. 49 ustawy pomostowej nie został zaliczony okres zatrudnienia od 11.11.1987 do 30.06.1999 ponieważ zakład pracy nie podał prawidłowego stanowiska wykazanego w wykazie prac w szczególnych warunkach , podając błędny dział i punkt zarządzenia resortowego a ponadto stanowisko wynikające z dokumentów to nie tylko funkcjonariusz pożarnictwa ale również dyżurny ochrony obiektu.

Do pracy w szczególnych warunkach organ rentowy nie zaliczył również pracy wykonywanej od 1.07.1999r. do 31.03.2005r. wykonywanej na stanowisku ratownik w zakładowej służbie zdrowia ponieważ pracodawca nie podał w którym załączniku i pod którą pozycją ustawy o emeryturach pomostowych wymienione są prace, które wykonywał P. H..

/decyzja k. 10 akt ZUS/

Od powyższej decyzji złożył odwołanie wnioskodawca P. H. domagając się zmiany zaskarżonej decyzji i przyznania prawa do emerytury pomostowej. W uzasadnieniu swego stanowiska podniósł iż przez cały okres zatrudnienia w Teatrze Wielkim w Ł. tj. od 11.11.1987r. do 31.03.2005r. wykonywał pracę jako funkcjonariusz pożarnictwa niezależnie od nazewnictwa w zakładzie pracy a więc pracę zaliczona do pracy w szczególnych warunkach zarówno w starych jak i nowych przepisach.

/ odwołanie k. 3-7 /

W odpowiedziach na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację z zaskarżonej decyzji.

/ odpowiedź na odwołanie k. 16-16 odwrót/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił, co następuje:

Wnioskodawca P. H. urodził się (...)

/okoliczność bezsporna/

W dniu 22.05.2023 r. ubezpieczony wystąpił z wnioskiem do ZUS o przyznanie prawa do emerytury pomostowej.

/ wniosek k. 1-4 akt ZUS /

W wyniku powyższego organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję (...).07.2023 r.

/decyzja k. 10 akt ZUS/

W okresie od 11.11.1987 r. do 31.03.2005 r. P. H. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Teatrze Wielkim w Ł. jako funkcjonariusz zakładowej straży pożarnej. Do roku 1993r. funkcjonariusze pożarnictwa w zakładzie pracy podlegali bezpośrednio pod Państwową Straż Pożarną natomiast po tym okresie zostali z tej podległości wyłączeni i podlegali zakładowi pracy ale zachowali mundury, stopnie funkcjonariuszy pożarnictwa i wykonywali te same prace związane z zabezpieczeniem przeciwpożarowym w szerokim rozumieniu wraz z uczestnictwem w akcjach gaszenia pożarów. Formalne nazwy stanowiska wnioskodawcy ulegały zmianie i określane były przez pracodawcę następująco:

- od 11.11.1987-28. (...) dyżurny ochrony obiektu (kapral pożarnictwa),
- od 01.03.1990 – 31.08.1990 szef sprzętowni (kapral pożarnictwa),
- od 01.09.1990 – 31.12.1991 szef sprzętowni (starszy kapral pożarnictwa),
- od 01.01.1992 – 31.08.1993 dyżurny ochrony obiektu (starszy kapral pożarnictwa),
- od 01.09.1993 – 31.03.2005 starszy ratownik w zakładowej służbie ratowniczej

/ świadectwo pracy k. 46 akt sprawy, dokumentacja osobowa k. 43 zeznania świadków S. S. protokół z rozprawy z dnia 27.11.2023 00:05:12–00:14:45, świadka R. W. 00:14:55 – 00:20:30, świadka B. W. 00:20:38- 00:23:45, zeznania wnioskodawcy 00:27:27-00:39:20/

Przy ustalaniu stanu faktycznego Sąd oparł się na powołanych wyżej dokumentach zawartych w aktach organu rentowego jak i aktach sprawy w tym przedłożonej w toku procesu dokumentacji osobowej za okres zatrudnienia wnioskodawcy w Teatrze Wielkim w Ł. oraz zeznaniach wnioskodawcy i świadków S. S., R. W. i B. W.. Wskazane dokumenty nie były kwestionowane przez żadną ze stron Sąd zaś nie miał podstaw do podważania ich mocy dowodowej z urzędu. Sąd nie znalazł też podstaw do zakwestionowania zeznań wnioskodawcy, jak i przesłuchanych w procesie świadków, które były spójne i korespondowały z treścią złożonej w procesie dokumentacji.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Warunki nabywania prawa do emerytury pomostowej określa ustawa z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 164), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2009 roku.

Podkreślić należy, że ustawa o emeryturach pomostowych zastąpiła przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS określające zasady przyznawania emerytur w niższym wieku pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze nowymi regulacjami określającymi zasady nabywania wcześniejszych emerytur z tytułu tego rodzaju pracy. Najogólniej rzecz ujmując celem tej ustawy jest ograniczenie kręgu uprawnionych do emerytury z powodu pracy w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze do mniejszej liczby sytuacji uzasadnionych rzeczywistą koniecznością przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w których oczekiwania osób, które rozpoczęły wykonywanie takiej pracy na starych zasadach, na wcześniejsze przejście na emeryturę powinny zostać zaspokojone. Ustawa ma charakter przejściowy, ograniczając prawo do uzyskania emerytury pomostowej do osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., które pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

(w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) rozpoczęły przed 1 stycznia 1999 r. (art. 4 pkt 5 ustawy). Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny emerytura pomostowa ma być „pomostem między dotychczasowym systemem z licznymi możliwościami przechodzenia na emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym i nowym systemem, w którym tego typu rozwiązania będą wyjątkiem” (uzasadnienie wyroku z

dnia 16 marca 2010 r., K 17/09, (...) 2010 nr 3, poz. 21). Wskazany wyżej cel ustawy realizują w najbardziej widoczny sposób jej przepisy określające przesłanki nabycia emerytury pomostowej.

Zgodnie z art. 4 ustawy prawo do emerytury pomostowej, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.,
2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat,
3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn,
4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn,
5. przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS,
6. po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3,

Z art. 4 wynika, że jakkolwiek w świetle art. 4 pkt 2 i 5 w związku z art. 3 ust. 7 ustawy, do wymaganego przez ustawę stażu przypadającego przed dniem jej wejścia w życie, tj. przed 1 stycznia 2009 r., wlicza się okresy pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu zarówno art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, jak i art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to właściwego ograniczenia do zamierzonego przez ustawodawcę kręgu osób uprawnionych do emerytury pomostowej dokonuje konieczność spełnienia przesłanki z art. 4 pkt 6. Wymaganie to spełnia zasadniczą funkcję eliminacyjną, ograniczając ostatecznie prawo do emerytury pomostowej do kręgu osób wykonujących pracę kwalifikowaną jako szczególną w rozumieniu art. 3 ust 1 i 3 ustawa o emeryturach pomostowych.

Możliwość uzyskania emerytury pomostowej przez osoby niespełniające warunku z art. 4 pkt 6 przewiduje art. 49 ustawy według którego prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1. po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
2. spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
3. w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Przytoczony przepis zmienia wymagania konieczne do uzyskania emerytury pomostowej dla osób niespełniających warunku z art. 4 pkt 6 ustawy, zwalniając je z konieczności wykonywania po 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, jednakże wprowadza w to miejsce wymaganie, aby ubiegający się o rozważane świadczenie spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Warunek ten został jasno wyrażony, wynika wprost z literalnego brzmienia art. 49 pkt 3 ustawy i jest zgodny z jej celem.

Stosownie do powołanego przepisu, prawo do emerytury pomostowej może nabyć również osoba, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, jednakże w dniu wejścia w życie ustawy miała okres wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze z tym, że praca ta musi być pracą w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu nowych przepisów tj. art. 3 ust. 1 i 3 Ustawy pomostowej. (vide m.in. wyrok SA w Lublinie z 13.03.2014 r., III AUa 1531/13, opubl. LEX nr 1441422, wyrok SA w Katowicach z 27.02.2014 r., III AUa 1045/13, opubl. LEX

1439028, wyrok SA w Szczecinie z 14.01.2014 r. III AUa 577/13, opubl. LEX 1441543, wyrok SA w Białymstoku z 09.01.2014 r., III AUa 705/13, LEX 1415788, wyrok SN z 04.12.2013 r. II UK 159/13, opubl. LEX nr 1405231, wyrok SA w Gdańsku z 07.11.2013 r., III AUa 343/13).

Należy podkreślić, iż jedynie łączne spełnienie wszystkich przesłanek uprawnia do uzyskania prawa do wskazanej emerytury. Przesłanki nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów o emeryturach pomostowych muszą być spełnione łącznie. Oznacza to, że brak choćby jednego z tych warunków powoduje niemożność nabycia uprawnień emerytalnych” (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 26 kwietnia 2012 r., sygn. akt III AUa 252/12 wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi, III AUa 1664/12). Innymi słowy nie spełnienie jednej z przesłanek wymienionych w art. 4 lub 49 cytowanej ustawy pozbawia wnioskodawcę prawa do emerytury pomostowej.

W niniejszym postępowaniu niesporne było, iż wnioskodawca, który wiek 60 lat osiągnął w dniu 14.06. 2023 roku, udowodnił niesporne 32 lat 6 miesięcy i 14 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Spór dotyczy charakteru pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz w rozumieniu art.3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Organ rentowy wskazał, iż wnioskodawca nie spełnił jednak warunku określonego w art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy. Nadto nie istnieją podstawy do przyznania świadczenia z uwzględnieniem treści art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych, ponieważ wnioskodawca nie udowodnił na dzień 1 stycznia 2009 r. okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy pomostowej, wynoszącego co najmniej 15 lat, tj. pracy wymienionej w załączniku nr 1 lub 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

W tym miejscu jeszcze raz wskazać należy, iż warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle art. 4 i 49 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych, jest legitymowanie się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze (w rozumieniu tej ustawy lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, a więc po dniu 1 stycznia 2009 r. Osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych). /Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 7 listopada 2013 r. III AUa 343/13/

W świetle art. 3 ust. 1 i 3 powołanej ustawy prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy. Jak przyjmuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy „o szczególnym charakterze” lub „w szczególnych warunkach” nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 13 marca 2012 r., II UK 164/11).

Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1 lub ust. 3 art. 3 (art. 3 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych).

Przy tym w art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych nie chodzi o wymiar czasu pracy określony w umowie o pracę, lecz o wymiar czasu pracy faktycznie wykonywanej w narażeniu na czynniki ryzyka, które powodują, że dane prace są pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Dlatego też dla uznania, iż praca jest wykonywana w szczególnych warunkach, nie wystarcza określenie w umowie o pracę, że pracownik został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na konkretnym stanowisku, z zajmowaniem którego związana jest jedynie (potencjalna) konieczność wykonywania prac wymienionych w wykazie prac w szczególnych warunkach, stanowiącym Załącznik Nr 1, lub o szczególnym charakterze stanowiącym Załącznik nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, ale niezbędne jest, aby prace takie rzeczywiście wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy, to jest codziennie i przez całą przewidzianą dla niego dniówkę roboczą. (por wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, (...) i Spraw Publicznych z dnia 22 lipca 2013 r. III UK 106/12 Legalis Numer 787672).

Trzeba podkreślić, że emerytury pomostowe - zgodnie z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy - przysługują wyłącznie pracownikom (i to tylko niektórym) wykonującym pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Z kolei pracownikiem - w myśl art. 2 pkt 3 - jest ubezpieczony, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1, 2a i ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, podlegający ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a także ubezpieczony, który przed dniem wejścia w życie ustawy z tytułu takiej pracy podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu. Krótko mówiąc, emerytura pomostowa przysługuje tylko osobom wykonującym pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, które z tego tytułu podlegały lub podlegają, jako pracownicy, ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu. Jedyny wyjątek to wymienieni w art. 13 ust. 1 ustawy żołnierze zawodowi i funkcjonariusze służb mundurowych (w tym funkcjonariusze Państwowej Straży Pożarnej), którym mimo, że nie pozostawali w stosunku pracy lecz stosunku służbowym, z mocy ust. 2 tego przepisu okres pełnionej służby potraktowano na równi z okresami pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Jednocześnie jako prace o szczególnym charakterze, których wykonywanie uprawnia do emerytury pomostowej, pod pozycją 20 załącznika nr 2 do ustawy wymieniono prace pracowników jednostek ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w art. 15 pkt 1a-5 i 8 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 o ochronie przeciwpożarowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 620), uczestniczących bezpośrednio w akcjach ratowniczych.

Dla prawidłowej wykładni art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych podstawowe znaczenie ma więc stwierdzenie, w jakim znaczeniu został użyty w tym przepisie spójnik "i" łączący warunki z art. 4 tej ustawy z warunkami określonymi w art. 5-12. Kwestię tę wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 kwietnia 2017 r., III UK 116/16 (LEX nr 2309575) zauważając, że spójnik "i" może być odczytywany nie tylko jako spójnik zdaniotwórczy (do zbudowania nazwy złożonej), tj. jako funkcyjny koniunkcyjny, ale i jako tzw. spójnik współrzędny i używany jest wtedy w znaczeniu enumeracyjnym, wskazując na odrębność zwrotów czy właściwości. Należy przyjąć, że w takim znaczeniu spójnik ten został użyty w art. 49 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, albowiem stwierdzenie, że jest to znaczenie koniunkcyjne, prowadziłoby do absurdalnych rezultatów, skoro należałoby uznać, że prawo do emerytury pomostowej przedstawiciele niektórych grup zawodowych mogliby nabyć spełniając przesłanki wieku i stażu pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze równocześnie z art. 4 ustawy i jednego z przepisów art. 5-12 tego aktu. Użycie w art. 49 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych spójnika "i" w znaczeniu enumeracyjnym oznacza zaś, że zawarta tam przesłanka prawa do emerytury pomostowej dotyczy osobno osób spełniających warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i osobno osób spełniających warunki określone w art. 5-12.

Do takich wniosków prowadzi także wykładnia celowościowa. Funkcją regulacji art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych jest zabezpieczenie emerytalne osób, które w związku z wykonywaniem przez co najmniej 15 lat (lub w przypadku art. 5-11 okresu krótszego) pracy związanej z występowaniem szczególnych czynników ryzyka, wcześniej niż normalnie, przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, utraciły predyspozycje

psychofizyczne do jej świadczenia, czego negatywne skutki mogą rzutować na całą sferę życia zawodowego i możliwości zarobkowania ubezpieczonego. Zważywszy, że prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, których wykonywanie uprawnia do emerytury pomostowej, wymienione są nie tylko w załącznikach nr 1 i 2 do ustawy, ale także (przy zmodyfikowanych w relacji do art. 4 ustawy przesłankach wieku i stażu pracy) przepisach art. 5-11, naturalnym zabiegiem legislacyjnym było wymienienie wszystkich tych prac w art. 49 ust. 2 ustawy. Oznacza to, że osoba, która do dnia 31 grudnia 2008 r. osiągnęła wymagany w którymkolwiek z przepisów art. 5-11 staż pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, nabędzie - przy spełnieniu pozostałych przesłanek z art. 49 ustawy - prawo do emerytury pomostowej, nawet jeśli nigdy nie wykonywała prac wyszczególnionych w załącznikach nr 1 lub 2 do ustawy i odwrotnie, prawo to nabędzie osoba legitymująca się na dzień 31 grudnia 2008 r. co najmniej 15 letnim okresem prac objętych tymi załącznikami, bez potrzeby uzupełniania tego stażu pracami lub służbą, o jakich mowa w art. 5-11 ustawy.

Zważywszy, że ubezpieczony wykonywał prace w zakładowych jednostkach straży pożarnej przed wejściem w życie ustawy o emeryturach pomostowych, spełnienie przez niego wynikających z art. 49 tego aktu przesłanek nabycia prawa do spornego świadczenia uwarunkowane było wykazaniem, iż prace te odpowiadały wymienionym pod pozycją 20 załącznika nr 2 do ustawy, a więc że były to prace pracowników jednostek ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w art. 15 pkt 1a-5 i 8 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 620), uczestniczących bezpośrednio w akcjach ratowniczych.

Warto przypomnieć, że do jednostek ochrony przeciwpożarowej, o jakich mowa w odesłaniu zawartym pod pozycją 20 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, należą:

a) jednostki organizacyjne Wojskowej Ochrony Przeciwpożarowej;

2) zakładowa straż pożarna;

3) zakładowa służba ratownicza;

4) gminna zawodowa straż pożarna;

4a) powiatowa (miejska) zawodowa straż pożarna;

5) terenowa służba ratownicza;

8) inne jednostki ratownicze.

Poza zakresem tego odesłania znalazły się jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej oraz ochotnicza straż pożarna i związek ochotniczych straży pożarnych, wymienieni w pkt 1, 6 i 7 art. 15 ustawy o ochronie przeciwpożarowej.

Godzi się wyjaśnić, że przed wejściem w życie ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej obowiązywały kolejno przepisy ustawy z dnia 13 kwietnia 1960 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 1960 r. poz. 120 z późn. zm.; dalej jako u.o.p. z 1960 r.) - od 25 kwietnia 1960 r. do 17 czerwca 1975 r.) oraz ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 1975 r. poz. 106 z późn. zm.; dalej jako u.o.p. z 1975 r.) - od 18 czerwca 1975 r. do 26 września 1991 r. Przepisy tego ostatniego aktu utraciły moc w związku z wejściem w życie ustawy z 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej. Ustawy o ochronie przeciwpożarowej z 1960 r. i z 1975 r. normowały zasady organizacji ochrony przeciwpożarowej.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 u.o.p. z 1960 r., do bezpośredniego wykonywania zadań ochrony przeciwpożarowej powołane były straże pożarne:

1) zawodowe - składające się z osób pełniących służbę zawodowo na podstawie stosunku służbowego,

2) ochotnicze - tworzone spośród mieszkańców miejscowości, a w zakładach pracy spośród pracowników, na podstawie dobrowolnego zgłaszania się,

3) obowiązkowe - powoływane uchwałą prezydium miejskiej, dzielnicowej, gromadzkiej rady narodowej lub prezydium rady narodowej osiedla spośród mieszkańców lub na wniosek kierownictwa zakładu spośród pracowników danego zakładu, jeżeli bezpieczeństwo pożarowe na danym obszarze lub w zakładzie pracy nie mogło być w inny sposób zapewnione.

Podobnie w myśl art. 21 ust. 1 u.o.p. z 1975 r., do zwalczania pożarów i współdziałania w zapobieganiu pożarom powołane były terenowe i zakładowe straże pożarne:

1) zawodowe - składające się z osób pełniących służbę zawodową na podstawie stosunku służbowego,

2) obowiązkowe - powoływane przez terenowe organy administracji państwowej spośród mieszkańców lub na wniosek kierownika zakładu pracy spośród pracowników danego zakładu, jeżeli zabezpieczenie przed pożarami na danym obszarze lub w zakładzie pracy wymaga ich powołania,

3) ochotnicze - tworzone na zasadzie dobrowolności.

Stosownie do art. 8 ust. 2 u.o.p. z 1960 r. i art. 22 ust. 1 u.o.p. z 1975 r., do podstawowych zadań straży pożarnych należało:

1) prowadzenie akcji ratowniczej w czasie pożarów,

2) udział w zapobieganiu pożarom,

3) szkolenie pożarnicze,

4) Wykonywanie innych czynności związanych z ochroną przeciwpożarową.

Do czasu wejścia w życie ustawy o Państwowej Straży Pożarnej obowiązywały, w okresie od 1 stycznia 1975 r. do 31 grudnia 1991 r., przepisy dekretu z dnia 27 grudnia 1974 r. o służbie funkcjonariuszy pożarnictwa (Dz. U. poz. 321 z późn. zm.; "dalej jako dekret"), które wprowadziły pojęcie "funkcjonariusza pożarnictwa". Stosownie zatem do przepisu art. 1 ust. 1, 2, 5 dekretu, funkcjonariuszem pożarnictwa mógł być obywatel polski, który dawał rękojmię należytego wykonywania obowiązków służbowych oraz posiada określone kwalifikacje, odpowiedni stan zdrowia i warunki fizyczne do służby w jednostkach ochrony przeciwpożarowej (ust. 1), stosunek służbowy funkcjonariuszy pożarnictwa, zwanych dalej "funkcjonariuszami", nawiązywał się na podstawie mianowania (ust. 2), mianowanie mogło nastąpić po odbyciu zasadniczej służby wojskowej albo po przeniesieniu do rezerwy bez odbycia tej służby lub po zwolnieniu od obowiązku służby wojskowej (ust 5). Przepis art. 5 dekretu normował następujące kolejne stopnie pożarnicze:

1) szeregowcy pożarnictwa: strażak, starszy strażak,

2) podoficerowie pożarnictwa;

3) chorążowie pożarnictwa;

4) oficerowie pożarnictwa, a przepis art. 6 ust. 1 stanowił, iż stopień strażaka funkcjonariusz otrzymuje z chwilą mianowania po raz pierwszy na stanowisko służbowe.

Zgodnie z art. 8 dekretu, nadanie funkcjonariuszowi kolejnego stopnia pożarniczego nie mogło nastąpić wcześniej niż po przesłużeniu w stopniu: strażaka

- 3 miesiące, ogniomistrza pożarnictwa - 4 lat.

Określenie "funkcjonariusz pożarnictwa" odnosiło się zatem do funkcjonariuszy pożarnictwa pełniących służbę na podstawie przepisów dekretu i w oparciu o akt mianowania.

Poza zakresem tego pojęcia pozostawały natomiast osoby należące do obowiązkowych lub ochotniczych straży pożarnych, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.p. z 1960 r. i w art. 21 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.p. z 1975 r.

Powyższe unormowania miały swoje konsekwencje w zakresie regulacji dotyczących uprawnień z zaopatrzenia emerytalnego.

W myśl art. 53 ust. 3 pkt 1 i 1a ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1982 r. poz. 267 z późn. zm.; dalej jako u.z.e.p.), za pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze uważało się: funkcjonariuszy pożarnictwa (pkt 1), pracowników jednostek ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w art. 15 pkt 1a-5 i 8 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (pkt 1a). Stosownie do art. 53 ust. 2 u.z.e.p., za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważano pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, przy czym przepis nie wymieniał enumeratywnie rodzaju takich prac lub stanowisk. Rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki na podstawie których osobom wymienionym m.in. w art. 53 u.z.e.p. przysługiwało prawo do emerytury normowało, wydane na podstawie art. 55 u.z.e.p. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.).

Do przepisów powołanego rozporządzenia odsyła również, w tożsamym zakresie, art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z art. 32 ust. 3 pkt 6 i 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w niższym wieku niż powszechny za pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze uważa się, między innymi, funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej (pkt 6) i pracowników jednostek ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w art. 15 pkt 1a-5 i 8 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (pkt 7).

Przepisy wspomnianego rozporządzenia Rady Ministrów normują kryteria nabywania prawa do emerytury w obniżonym wieku przez funkcjonariuszy pożarnictwa i pracowników zatrudnionych w jednostkach ochrony przeciwpożarowej.

Zgodnie z § 9 ust. 1 rozporządzenia, funkcjonariusz pożarnictwa nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące przesłanki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący:

a) 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn albo

b) 50 lat dla kobiet i 55 lat dla mężczyzn, jeżeli komisja lekarska do spraw inwalidztwa i zatrudnienia orzekła trwałą jego niezdolność do pełnienia służby w jednostkach ochrony przeciwpożarowej,

2) wiek emerytalny osiągnął w czasie pełnienia służby albo w czasie zatrudnienia wykonywanego po zwolnieniu z tej służby,

3) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat służby w jednostkach ochrony przeciwpożarowej przy wykonywaniu czynności o charakterze operacyjno-technicznym.

Praca opisana w § 9 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia jest pracą w szczególnym charakterze.

Natomiast w wykazie A dział XIV poz. 23 załącznika do rozporządzenia wymienione są prace funkcjonariuszy pożarnictwa, które zgodnie z § 1 ust. 2 rozporządzenia kwalifikowane są jako prace w szczególnych warunkach, a przesłanki nabycia prawa do emerytury przez osoby wykonujące te prace normuje przepis § 4 rozporządzenia.

Porównanie treści § 4 i § 9 wyżej rozporządzenia prowadzi do wniosku, że wykonywanie pracy w szczególnych warunkach funkcjonariusza pożarnictwa, o jakim mowa w wykazie A dział XIV poz. 23, jest pojęciem szerszym, niż praca w szczególnym charakterze funkcjonariusza pożarnictwa. Zgodnie z zapisem § 9 ust. 1 pkt 3, do wymaganego minimalnego okresu (15-letniego) uprawniającego funkcjonariusza pożarnictwa do emerytury z tytułu pracy w szczególnym charakterze zalicza się tylko okresy służby w jednostkach ochrony przeciwpożarowej przy wykonywaniu czynności o charakterze operacyjno-technicznym.

Regulacja ustawy o emeryturach pomostowych w zakresie uprawnień do spornego świadczenia pracowników i funkcjonariuszy formacji ochrony przeciwpożarowej nawiązuje do zaprezentowanych wyżej unormowań kolejnych ustaw z zakresu zaopatrzenia emerytalnego i ubezpieczenia społecznego. Dlatego też w art. 13 ustawy o emeryturach pomostowych zagwarantowano prawo do tego świadczenia - na zasadach wynikających z art. 4 - funkcjonariuszom Państwowej Straży Pożarnej, którzy nie spełniają warunków do nabycia prawa lub utracili prawo do emerytury określonej w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób. Natomiast pod pozycją 20 załącznika nr 2 do ustawy, do prac o szczególnym charakterze uprawniających do emerytury pomostowej zaliczono prace pracowników jednostek ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w art. 15 pkt 1a-5 i 8 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej, uczestniczących bezpośrednio w akcjach ratowniczych.

Sąd Okręgowy podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wielu orzeczeniach między innymi w wyroku z dnia 17 kwietnia 2018 roku sprawie I UK 16/17 że, błędny jest pogląd, że dla uznania za uprawniającą do emerytury pomostowej z art. 49 ustawy można zaliczyć tylko taką pracę pracowników jednostek ochrony przeciwpożarowej, o jakiej mowa pod wymienioną pozycją załącznika nr 2, która polegała na uczestniczeniu stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w akcjach ratowniczych. Tak rozumiany warunek kwalifikacji wymienionych prac jest w zasadzie niemożliwy do spełnienia, i to nie tylko przez pracownika zakładowej straży pożarnej, ale także przez funkcjonariusza Państwowej Straży Pożarnej. Praca (służba) tych osób polega na uczestniczeniu w akcjach ratunkowych wtedy, gdy akcje takie są prowadzone, a w pozostałym czasie pracy (służby) osoby te trwają w stałej gotowości do wzięcia udziału w tychże akcjach, gdy zajdzie taka potrzeba. Rację ma skarżący zauważając, że pożary - podobnie jak inne gwałtowne zjawiska przyrodnicze - są zdarzeniami niespodziewanymi i nadzwyczajnymi, zatem formacje powołane do walki z nimi mają za zadanie zapobieganie tym zjawiskom i pozostawanie w pogotowiu do podjęcia działań ratunkowych na wypadek zaistnienia tego rodzaju zdarzeń. Trudno wyobrazić sobie zakład pracy funkcjonujący w warunkach nieustającego pożaru, gaszonego non stop przez jednostki ochrony przeciwpożarowej. Racjonalny ustawodawca nie mógł zatem ustanowić takich kryteriów nabycia prawa do emerytury pomostowej, które są niemożliwe do spełnienia przez żadnego ubezpieczonego.

W kontekście przytoczonych rozważań prawnych i faktycznych uznać należało, że zatrudnienie wnioskodawcy na stanowisku strażaka, niezależnie od nazwy jaką temu stanowisku nadał zakład pracy było zatrudnieniem o szczególnym charakterze w rozumieniu w art. 3 ust. 1 i 3 powoływanej ustawy. Nie ma również znaczenia w ocenie Sądu czy pracodawca prawidłowo powołał przepisy kwalifikujące daną pracę do warunków szczególnych np. zarządzenia resortowe, gdyż dla oceny czy dana praca jest pracą w szczególnych warunkach czy w szczególnym charakterze wystarczy faktyczny charakter tej pracy.

Reasumując – ustalone w sprawie okoliczności skutkują uznaniem, że odwołujący spełnił warunki uprawniające go do przyznania prawa do emerytury pomostowej.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, prawo do emerytury pomostowej powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa.

Na mocy art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

/Jacek Chrostek/